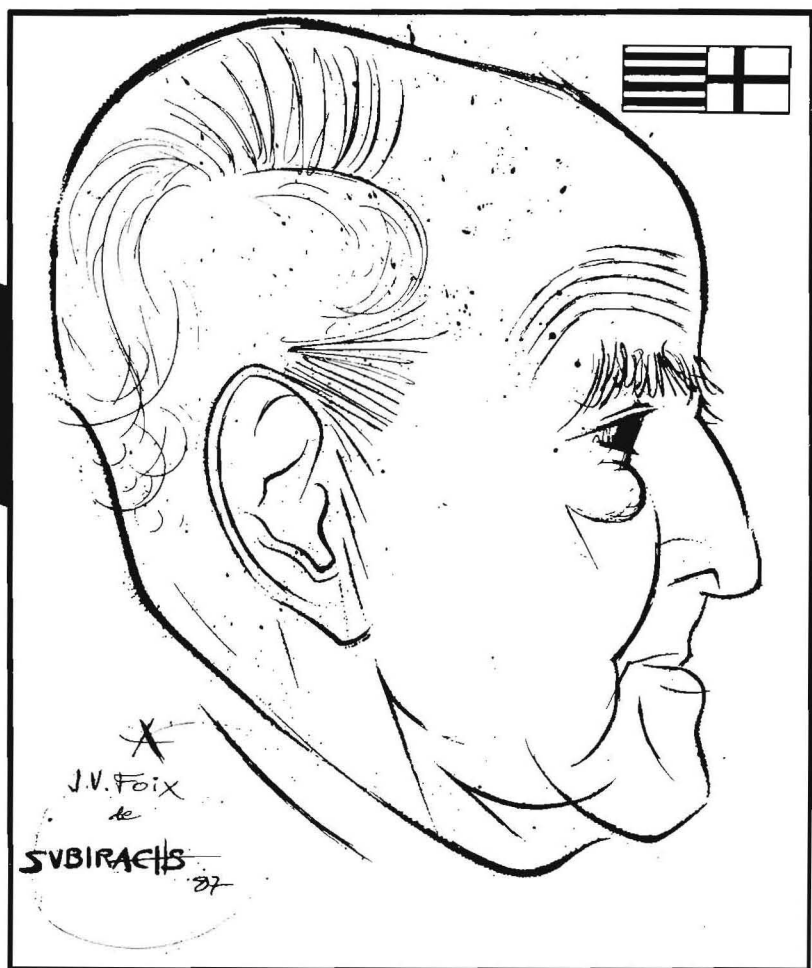

BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics
"les quatre barres"

ANY 1987 NÚM 33

BUTLLETÍ
DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL CATALANA
ALS PAÏSOS NÒRDICS
LES QUATRE BARRES

Publicació (Tidskrift) : ISSN 0349-6120
Editor (Utgivare) : Les Quatre Barres
Humlegårdsgatan 17 2tr ög
114 46 Stockholm
Suècia
Compte Corrent Postal : 970916-3
(Postgirokonto) Stockholm
Editor responsable : Ramon Cavaller
(Ansvarig utgivare)
Cap de redacció : Ramon Bohigas
(Redaktör)
Maqueta (Lay-out) : Jordi Bota
Impressió (Tryckning) : Trycksam AB, Gävle
Subscripció anual : Països Nòrdics, 45 corones
(4 números) altres països, 55 corones
Årsprenumeration : Norden, 45 kronor
(4 nummer) andra länder, 55 kronor
Quota socis de : 95 corones (Butlletí inclòs)
Les Quatre Barres quota familiar 125 corones
Medlemsavgift föreningen : 85 kronor (med Butlletí)
Les Quatre Barres : familj 125 kronor
oooo000oooo

SUMARI 1/1987 - Núm./nr 33, any X (årgång 10)

Editorial.....	3
Correu.....	4
Notícies.....	6
Kulturella nyheter från de Katalanska Länderna.....	10
Ernest Dethorey 85 anys.....	15
Pasqual Maragall un alcalde viatjador.....	16
Retalls.....	23
L'academia de la cuina.....	27

Portada: Retrat del poeta J.V. Foix, recentment traspasat.

EDITORIAL

A finals de gener moria a Barcelona als 94 anys el poeta J.V. Foix. Tot i la seva edat, Foix, com la seva obra, no s'havia fet mai vell. Actualment fins i tot era un poeta de moda entre els joves.

Els poetes sempre han tingut un paper molt important en les nacions com la nostra, mancades d'un estat propi que protegeixi la seva identitat. Fa cent cinquanta anys Aribau, amb la "Oda a la Pàtria", va contribuir decisivament a que a Catalunya es despertés de nou l'interès per la pròpia llengua i cultura.

Anys després, els poemes de Jacint Verdaguer convertien el català en una llengua literària moderna.

Durant el franquisme - una de les èpoques més negres de la nostra història - la poesia de Salvador Espriu va representar, més que cap altra obra literària, la voluntat de resistència del nostre poble a l'anorreament cultural que es proposava la dictadura.

Espriu va morir fa dos anys. Foix, també poeta, passà a ésser la personalitat literària actual més notable dels Països Catalans.

La mort de Foix deixa un buit en la literatura catalana. El caràcter innovador de la seva poesia l'havia fet també un autor conegut a l'estranger, malgrat les dificultats de traducció.

R.B.

CORREU

Revistes i publicacions rebudes:

Diari AVUI, Barcelona
El Llamp, núms. 63-66
Notícies de la Generalitat, núm. 21
Som i serem, Amsterdam, núm. 37
Butlletí informatiu del Centre Català de Mendoza,
Argentina
Catalònia Culture, núms. 1, 2
Informació, Ginebra
Pòrtula, Informatiu cultural de Marratxí, Mallorca
Centre Cultural Català de Perpinyà, butlletí núm.27
El Manelic, Casal Català de Montevideo, Uruguay, núm. 3
Lligam, Ajuntament de València, núms. 66-68
Mai no morirem, Angulema núm. 122
Catalunya, First Catalan Magazine in Canada, núm. 112
Butlletí, del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc, núm.
157
Caliu, Butlletí del Casal Català de París, núm. 67
Xipreret, de l'Hospitalet de Llobregat, núms. 71-73
Casal dels Catalans de Califòrnia, butlletí núm. 12
Revista Orfeo Català, Mèxic
L'Opinió, Premià de Dalt, desembre 86
La veu d'Unió, d'Unió Democràtica de Catalunya, núm.
163-164
Cultura, núm. 6
Com. núms. 11, 12,
Orfeo Català, núm. 95
Butlletí de la North American Catalan Society
Quaderns de la Fundació Caixa de Pensions
Centre Català d'Asunción, Paraguay
Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya
L'Empenta, Perpinyà
Presència Evangèlica, núms. 84-85
Zarzal, Centro Español de Gotemburgo, núms. 7, 8
Carta de España, núms. 344-347
España 87, 161-162
Boletín Cultural de Madrid, núm. 61
La Región Internacional, núms. 2181-2190
El Socialista, núms. 418-420
El País semanal, Madrid
ABC semanal, Madrid
Mundo Obrero, 415-423
Information till invandrare
Boletín de Información Socialaboral Española

Cartes i circulars:

Antònia Vidal, Tandil, Argentina

Xavier Tudela, Barcelona
Ajuntament de Barcelona
Robert Segura, Noruega
Generalitat de Catalunya
Fira de Barcelona
Centre Català de Guadalajara, Mèxic
Club de los Cronopios, Estocolm
L'Agrupació Catalana de Pergamino, Argentina
El Club Català de Córdoba, Argentina
El Club Català de Rosario, Argentina
Jordi Romaguera, L'Hospitalet de Llobregat
Al Vent Llibres, Badalona
Obra Cultural, L'Alguer
Casal de Catalunya, Buenos Aires, Argentina
Casal de Catalunya, París
Ambaixada Espanyola, Estocolm
Frederic Rahola i Espona
Maria Victòria Garcia Castillo, Barcelona
Catalan Literary Activity 1985, Centre Unesco de
Barcelona
Centre Català de Guadalajara, Mèxic

Sant Jordi ajuda els
cristians contra els
musulmans. Goigs de la
ciutat d'Alcoi en honor del

seu primer patró sant Jordi
màrtir. (Gravat dels goigs
impressos per J. Martí,
d'Alcoi, l'any 1846)

NOTICIES

EL DIA 6 DE GENER, dia de Reis, la nostra consòcia Victòria Rosés va donar a llum una nena a qui han posat de nom Cristina. O sigui: Cristina Ahlfert Rosés.
/R.CAVALLER

*

HORTÈNSIA DUQUE, il.lustradora del nostre butlletí núm. 18, va inaugurar una exposició a la famosa Galeria Aronowitsch el dia de Sant Antoni.

El 19 de gener va nèixer el seu fill, que es diu Eric-Arturo Elander Duque. L'exposició era un esclat de vida i de dinamisme. Hortènsia, amb la seva tècnica puntillista aconsegueix estructures i matisos que encisen l'espectador./R.CAVALLER.

*

LA GENERALITAT DE CATALUNYA prepara una exposició itinerant d'art català que presentarà 80 obres de 40 artistes, realitzades després de la postguerra i entre les que hi figuren obres de Miró i Dalí. La mostra visitarà Israel el mes de maig, Estats Units, Japó i vàries ciutats europees. Esperem que una d'aquestes ciutats pugui ser Estocolm.

*

EL DIUMENGE dia 15 de febrer la nostra sòcia Dra. Mercè de las Heras, ens va donar una conferència sota el títol "Les malalties mentals i el seu tractament". La Dra. de las Heras va fer una exposició molt amena i l'interès dels assistents es demostrà amb les nombroses preguntes que li feren al final.

Esperem que aquesta conferència de Mercè de las Heras serà seguida d'altres, on ens continui explicant de forma fàcilment entenedora aquests temes tan interessants./MARIA ROSA DOMÈNECH.

L'ASSEMBLEA ANUAL va tenir lloc el 12 d'abril a l'Östermalmsföreningsråd. Els temes més discutits van ésser el local i una proposta de quota familiar.

El local provisional a Strandvägen 35 es va deixar a mitjans de març. S'han posat anuncis a la premsa i s'estan fent gestions i esperem que abans de finals d'estiu s'hagi trobat un local adient, és a dir, cèntric i d'un lloguer baix.

En el capítol de quotes es va votar que a partir del primer d'abril d'enguany serien de 95,- corones per soci individual, i de 125,- (quota familiar) per dos o més socis dins de una mateixa família (o socis cohabitants). La quota familiar suposa un gran avantatge per l'associació, car ens permetrà rebre més subvencions, i els socis també hi surten guanyant. Cal però que ells ens diguin els noms de les persones que abasta la seva quota.

Es votà el següent Consell Directiu:

Presidenta:	Maria Rosa Domènech
Vice-Presidenta:	Maria Carme Dahlin
Secretari:	Ramon Cavaller
Vice-secretària:	Rosa Puerto
Caixer:	Joan Carles Cebrian
Vice-caixera:	Francesca P. Jönsson
Cap de serveis:	Joan Casanovas
Vice-Cap de Serveis:	Bodil Ceballos
Vocals:	Roser Almeida
	Ramon Bohigas
	Carles Gisbert
	Mercè de las Heras
	Joaquim Masoliver
	Eulàlia Ripoll
	Jaume Vall

El comitè electoral quedà compost per:

Teresa Wretman
Marisa Hulthén
Josef Wretman
Pilar Johnsson

Es votà com a interventors:

Francesc Taltavull
Jordi Marimon

Suplent:

Marie Louise Cebrian

Festa anyal, de Ramon Casas, dibuix que ens descriu les tradicions familiars a la ciutat.

SETANTA SOCIS plens de bon humor i amb ganes de passar un bon dia ens trobarem el passat 26 d'abril per celebrar Sant Jordi, la nostra gran festa anyal.

Ho van encertar, doncs la diada d'enguany s'afegeix amb menció especial a la llista de les millors celebracions que hem fet del patró de Catalunya.

Primer ens reunirem a l'Östermalms Föreningsråd, on els socis van tenir ocasió de veure una exposició de noves publicacions catalanes. Per exemple, el "Diari de Barcelona", que recentment ha tornat a sortir en català, i el setmanari a tot color "Ara", una revista dedicada als programes i "famosos" de la televisió, i que a més parla de decoració, moda, gastronomia i mil coses més que la gent vol saber. Es van regalar als socis els exemplars exposats.

Un altra novetat en publicacions que van poder fullejar els presents va ésser la revista "Catalonia Culture", impecablement impresa i editada, que publica en diferents idiomes el Centre Unesco de Barcelona. Al final porta també la versió catalana.

En una taula de llibres es van mostrar als socis obres destacades del món editorial dels Països Catalans com ara la Gran Enciclopèdia Catalana i altres obres de consulta, llibres de cuina, d'art, turisme, literatura, etc. Simultàneament es passaven vídeos del curs de català "Digui, digui" que fem servir per l'ensenyament de la nostra llengua aquí a Suècia.

Un detall que no podia faltar era la rosa de Sant Jordi. John Nevado va ésser l'encarregat de donar-la a les senyores. Entre el públic era fàcil distingir les filles de Francesca P. Jönsson, que també aquest any anaven vestides de pubilla catalana.

A les tres de la tarda passarem al restaurant Glada Laxen, al costat mateix i reservat especialment per Les Quatre Barres. Allà ens esperava un dinar compost de sopa de marisc, filet de salmó amb salsa de grosella negra i pastís d'ametlla amb nata, que cadascú va regar amb el vi o la cervesa que li va escaure. Després del dinar hi hagué una rifa en la que es sortejaren ampolles de Codorniu i llibres catalans, uns regals, aquests que van fer realment contents els guanyadors. Joan Casanovas i Maria Rosa Domènech que havien portat la batuta en l'organització de la diada, també havien preparat ball amb els músics Tomàs de las Heras i Jaume (Jimmy) Alcayna, socis de Les Quatre Barres, que van acabar d'animar la ja molt alegre festa./R. BOHIGAS.

KULTURELLA NYHETER FRÅN DE KATALANSKA LÄNDERNA

Allmänt

POETEN J V FOIX dog i januari i Barcelona, 94 år gammal. Han anses som en av de största katalanska poeterna genom tiderna och en förnyare av den moderna poesin. Allmän erkännande fick han dock först när han var nära 70 år gammal. De första diktsamlingarna gav han ut på 30-talet, men de möttes av negativ kritik eller likgiltighet. Han anklagades för att vara surrealist och en "litteratur-hypokondriker". Däremot var han samtidigt mycket läst och omtalad som kulturagitator i tidningen "La Publicitat" på 1920- och 30-talen. I den och i tidskriften "L'Amic de les Arts" introducerade och propagerade han för de senaste nyheterna inom konsten och litteraturen. Han uppmärksammade och presenterade för läsarna de första utställningarna av Miró och Dalí. Foixs intresse för allt nytt gjorde t ex att han blev en av de första medlemmarna i Kataloniens Flygklubb, den första i Spanien.

Under Francodiktaturen fick Foix ge ut ytterligare några diktsamlingar. Hans svåra språk, fullt av dialektala och äldre ord, gjorde att censuren inte stoppade publiceringen. De förstod inte dikterna och trodde att inte heller läsarna skulle förstå dem. Dunkelheten och svårigheten i hans språk har också gjort att han fortfarande är föga översatt till andra språk.

Trots sin avantgardism var Foix mycket beläst i och en beundrare av de gamla klassikerna, även de medeltida katalanska, vilket också framgår av hans poesi. Sedan Salvador Esprius död för två år sedan ansågs Foix vara den största levande poeten i de Katalanska Länderna och ungdomligheten i hans poesi och person gjorde att han var mycket läst bland ungdomen.

SOMMARKURSERNA i katalanska hålls i år på Mallorca den 6-24 juli. Skolan och studenthemmet finns i La Porciúncula, utanför Palma, nära stranden. Läraren är svensk-talande och utöver kurser anordnas besök och kulturella aktiviteter. För information ring R. Cavaller, tel. 08/15 96 72, eller direkt till Estudi General Lul.lià i Palma, tel. 00934 - 1 21 19 88.

*

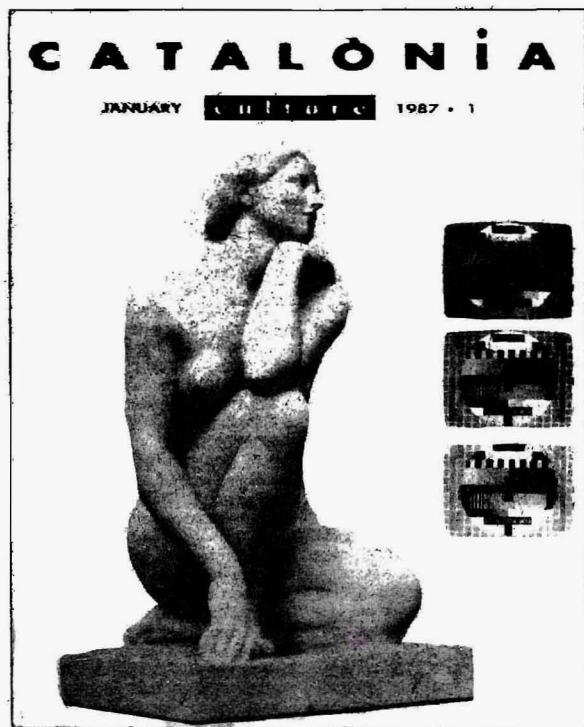
BARCELONA kommer att anordna de olympiska spelen 1992. Staden valdes som värd i höstas efter en bitter strid mot andra städer, framför allt Paris. Nyheten gav upphov till en stor glädjeyra, men det fanns också många katalaner som var negativa till spelen. Orsaken är att man befarar att de spanska myndigheterna kommer att hindra Barcelonas katalanska identitet från att tydligt komma fram under arrangemanget.

Det var fjärde gången Barcelona sökte få de olympiska spelen. Spanien deltog inte 1936 i Olympiaden i Berlin. I stället anordnades en internationell folkolympiad i Barcelona i juli samma år. Franco-upproret den 19 juli 1936 hindrade dock folkolympiaden från att äga rum.

*

Tidningar

"CATALONIA CULTURE" heter en ny tidskrift för internationell spridning av den katalanska kulturen. Den kom ut i januari med sin första nummer. Utgivaren är Unesco-center i Barcelona i samverkan med kulturdepartementet i La Generalitat, institutionen för självstyre i Katalonien. Tidskriften skall komma ut sex gånger om året med utgåvor på engelska, spanska och franska. Den kommer att skickas kostnadsfritt till kulturinstitutioner, universitet och kulturpersonligheter i utlandet och i den spansktalande delen av Spanien. Under en presentation för de utländska konsulatdelegationerna i Barcelona, ombads de närvarande att komplettera den preliminära listan på mottagare av "Catalonia Culture". Man har

Omslag på det första numret av CATALONIA CULTURE, en ny tidskrift om katalansk kultur. Den ges ut på engelska, franska och spanska.

planer att i framtiden även trycka en italiensk och en tysk utgåva och göra tidskriften månatlig.

Det första numret innehåller cirka tjugo artiklar om konst, böcker, ekonomi, TV, teater och internationellt kända katalaner som Gaudí, Montserrat Caballé, Antoni Tàpies, els Comediants, m fl. Tidskriften behandlar även områden som mode, gastronomi, turism, mm som även kan intressera en större publik. Tidskriftens adress är: Catalonia Culture, Centre Unesco de Catalunya, Mallorca 207, 08036 BARCELONA, Spanien. Pris för en prenumeration: US\$ 50 (6 nummer).

*

Böcker

DET GÅR TRÖGT med översättningar av katalansk litteratur till andra språk. Om man tar tyskan som exempel, översattes mellan 1945 och 1983 bara 24 böcker till detta språk från katalanskan. Men nu har det börjat märkas ett större intresse för katalansk litteratur bland utländska bokförläggare. Böckerna av kända författare som Salvador Espriu och Mercè Rodoreda översätts i allt högre takt, men nytt är att också unga namn har börjat bli upptäckta i utlandet. "Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury" av Quim Monzó (Barcelona 1952) gavs ut för några månader sedan i USA i en pocketserie av Ballantine, med en utgåva av 300.000-400.000 ex. Detta innebär ett rekord för katalanska böcker i översättning. Maria Antònia Oliver och Pere Calders är andra författare som har väckt intresse bland bokförlag i Förenta Staterna och deras böcker "Els fils trentats" (De brutna trådarna) respektive "Trajecte final" (Slutsträcka) kommer snart att finnas i de amerikanska bokhandlarna.

I Frankrike startade bokförlagsgruppen Belfont för en tid sedan en serie med katalansk litteratur. Hittills har man översatt Llorenç Villalongas "Béarn" (nyligen översatt även till tyska), Josep Maria de Sagarra "Vida privada" (Privatliv); Narcís Ollers "La febre d'or" (Guldfebern) och Pere Calders "Ronda naval sota la boira" (Sjörond under dimman). Pere Calders har uppmärksamats även i Sverige och han översätts just nu till svenska. Ett annat franskt bokförlag som har intresserat sig för katalanska författare är Le Chemin Vert. I fjol gav det ut Mercè Rodoredas "La Plaça del Diamant" (Diamanttorget) och nu förbereder man utgivningen av "Joc tapat" (Täckt spel) av Manuel de Pedrolo. Av denna författare utkom nyligen "Mecanoscrit del segon origen" i Holland. Den har varit en bästsäljare under flera år i de Katalanska Länderna, med över 200.000 tryckta exemplar.

R. BOHIGAS

QUIM MONZÓ
...OLIVETTI, MOULINEX, =
CHAFFOTEAUX ET MAURY
— QUADERNS CREMA —

Det senaste rekordet för katalanska böcker i USA "... Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury" av Quim Monzó - här i katalansk utgåva - har tryckts i nära 400.000 ex.

*

ASTRID LINDGREN'S "Bröderna Lejonhjärta" kom nyligen ut på katalanska. Utgivaren är Editorial Joventut, som för några år sedan började översätta Astrid Lindgrens böcker och har gett ut flera av hennes verk.

En annan svensk författarinna som har fått flera böcker översatta till katalanska är Anna-Greta Winberg. Ämnen som hon behandlar i sina ungdomsböcker - t ex barnens upplevelse av föräldrarnas skilsmässa eller nya sambon med egna barn - gör dem speciellt intressanta i de Katalanska Länderna. Dessa frågor har inte behandlats tidigare i katalansk litteratur och har nu blivit högaktuella.

ERNEST DETHOREY 85 ANYS

El dia 13 de setembre passat, una representació de LES QUATRE BARRES: la presidenta Maria Rosa Domènech; el cap de redacció Ramon Bohigas i el vocal que abaix signa, vam anar a Vallentuna per felicitar el nostre president honorari que feia 85 anys. A casa seva hi sol haver sempre gent, però aquell dia, entre familiars i amics, quasi no hi cabiem. Vam tenir temps emperò de gaudir de bones begudes i d'algunes mostres de la coneguda i documentada habilitat culinària del nostre amic, sens dubte el degà dels catalans a Suècia.

En acomiadar-nos, vam quedar que Ramon Bohigas i jo ens reunirem un dia amb l'Ernest i fariem una xerrada sobre les seves activitats culturals a Mallorca primer i després a Suècia. D'aquesta xerrada penso que en podrem donar compte en el nostre pròxim butlletí.

J. MASOLIVER

*

Sospir bilingüe

¡Ay!

¡Quien pudiera volver a ver

La florida de l'ametller!

E. DETHOREY

PASQUAL MARAGALL, UN ALCALDE VIATJADOR

Pasqual Maragall és un dels pocs alcaldes del món coneguts també fora de la seva ciutat. La raó tothom la sap: ell va aconseguir que Barcelona fos anomenada la passada tardor la seu dels Jocs Olímpics de 1992.

El Consell Directiu de la nostra associació va tenir l'oportunitat de trobar-lo a Estocolm. El Senyor Maragall, junt amb l'alcalde de Badalona i una delegació dels ajuntaments d'ambdues ciutats, durant un parell de dies va ésser convidat d'honor del govern municipal de la capital sueca.

Ramon Bohigas aprofità l'avinentsa per fer-li l'entrevista que segueix.

BUTLLETÍ - Quin és el motiu del seu viatge a Estocolm?

PASCUAL MARAGALL - El motiu és seguir un programa que ja hem fet, amb resultats satisfactoris, a Holanda - a Amsterdam concretament - i a Chicago, Boston, Nova York i Washington, i també al nord d'Itàlia, a Milà i a Torí. La intenció és presentar en el món l'àrea econòmica de Barcelona amb l'objectiu d'aconseguir inversions. Penseu que l'atur que tenim és del 20% a la ciutat central. A Badalona ja és el 28 o el 30%. De manera que nosaltres el que hem de cercar per la nostra gent són inversions allà on sigui i com sigui. És a dir, aconseguir que la nostra zona, que històricament va ésser tant important des de el punt de vista industrial, no es perdi sinó que justament tingui lligams amb les àrees més importants del món en les que surt la innovació. Igualment, d'alguna manera, perquè les empreses nostres que ens acompanyen, com és el cas en aquest viatge, puguin trobar socis aquí. I un motiu molt més específic: és que, dins d'aquesta línia, nosaltres estem creant un parc tecnològic al Vallès, a 800 metres de la Universi-

Pasqual Maragall, al centre, conversant amb membres del Consell Directiu de la nostra associació. A l'esquerra, Maria Carme Dahlin, vice-presidenta, a la dreta Joan Casanovas, cap de serveis, i d'esquena Maria Rosa Domènech, presidenta.

tat Autònoma de Cerdanyola, a Bellaterra. Allà hi anirà Olivetti - serà la primera indústria que hi anirà - que deixa la seva antiga casa a Barcelona per traslladar-s'hi, i voldriem que hi vinguessin més empreses estrangeres de tecnologia avançada.

Però a més volem aprendre com es fan les coses aquí. Perquè a Estocolm hi ha com a mínim dos projectes de tecnologia punta. Un que es diu Elektrum, a Kista, al nord de la ciutat. Aquesta àrea és una mena de Silicon Valley - a Catalunya de la nostra zona de nova tecnologia en diem el "Silicon Vallès" - i tant aquí com a casa nostra l'objectiu és el mateix: ajuntar el poder local, les universitats i les indústries, que de fet es necessiten mútuament, perquè les coses arrenquin. De manera que tant aquí com a Göteborg venim a estudiar com es treballa per lligar aquestes tres parts.

El port de Barcelona vist des de Montjuïc.

BUTLLETÍ - I a part de cercar inversions i nova tecnologia, hi ha res a Estocolm que interessi especialment a l'alcalde de Barcelona?

PASQUAL MARAGALL - El que volem és aprendre a fer un parc científic i saber com el fan a Suècia. Aquí hi ha més experiència que a casa nostra. Això és una cosa que, com ja he dit, ens interessa molt.

D'altra banda hi ha els temes olímpics. Aquí són uns apassionats del tema esportiu. Aquest matí ens hem trobat amb el secretari d'estat d'agricultura i esports. Ja sap segurament que ells van presentar la candidatura de Falun pels Jocs Olímpics d'Hivern del 1992 però no van ésser elegits. Faran un nou intent per aconseguir els de 1996 i tenen interès en seguir de prop els jocs de Barcelona. D'altra banda ara mateix hem anat a veure un vaixell, el Silvia Regina em penso que es diu, que vindria a Barcelona per les olimpíades. Seria una mena d'hotel flotant per unes 1.200 persones, estaria ancorat

al port i portaria la delegació sueca, i - potser - finlandesa. De manera que en el camp esportiu aquests han estat els temes tractats.

D'altra banda amb nosaltres ha vingut l'alcalde de Badalona, ciutat on hi ha una Fundació Olof Palme - aquest tema us el pot explicar ell millor que jo - fet que ens ha permès tenir contacte amb la vídua de Palme, que va ésser a Badalona la setmana passada. Per nosaltres mantenir aquest contacte també és molt important. No solament ens interessa el negoci, sinó també el cor de la gent.

BUTLLETÍ - Sabem que a Barcelona ja s'estan fent obres de cara a les olimpíades. Què serà diferent allà l'any 1992?

PASQUAL MARAGALL - Barcelona ja és una mica diferent ara, perquè ha agafat una embranzida important que potser no tenia fa uns anys. No és pels Jocs Olímpics, però això hi ha jugat un paper notable. De fet Barcelona, ja ho sabeu: cada 50 anys s'ha imposat una fita d'aquelles que semblen impossibles i l'ha assolida. L'Exposició del 1928, l'Eixample, l'Exposició Universal del 1929, el Parc de Montjuïc... Tot això van semblar somnis en el seu moment però es van fer realitat. De manera que ara a Barcelona s'ha creat aquesta fita del 1992 com una fita de futur.

Què canviarà? Canviarà el Poble Nou, bàsicament. Canviarà molt. Canviarà Montjuïc, que s'acabarà. Perquè Montjuïc el 1929 el van deixar a la meitat. Entre el que és el cementiri i el castell per una banda, i la zona franca o l'estadi, per l'altra, hi ha tot un món que és el Parc del Migdia que està per fer i que ara l'estem construint. El Poble Nou és on s'hi faran més canvis perquè es treuen dos quilòmetres i mig de vies de tren, amb el que s'allibera una platja fantàstica que sempre havia estat bloquejada per les fàbriques i vies de tren.

A Badalona també es fa el mateix. La Cros i la Campsa marxen. El que serà nou, nou, serà de fet retornar al més antic, que és el mar.

I en tercer lloc la tecnologia. Perquè els Jocs Olímpics són un fet que encara que molta gent hi vagi, els segueixen per televisió 3.000 milions de persones. Tres mil milions de televidents permeten fer el que se'n diu una gran "venda d'imatge" de la nostra ciutat i en definitiva de la nostra cultura. Jo crec que les olimpíades seran una oportunitat que hem d'aprofitar justament per col·locar-nos en primera fila en el món.

BUTLLETÍ - Hi ha en marxa algun projecte per explicar als visitants de les olimpíades el fet català, és a dir que Barcelona té una llengua i una cultura diferents de la resta de l'estat espanyol?

PASQUAL MARAGALL - Hi han dues coses. Una aconseguir - que ja hem aconseguit - que el català sigui llengua oficial. A Lausanne no ens van dir que no: això vol dir que sí. La Carta Olímpica diu que les llengües oficials dels jocs són el francès, que va ésser la primera, l'anglès, i l'idioma del lloc on se celebren els jocs. El cas és que els Jocs s'adjudiquen a una ciutat, no a un estat. I a Barcelona tenim dos idiomes oficials, el nostre, el català, que és el propi, i el castellà, que és la llengua de l'estat. Doncs aquestes dues llengües seran oficials. De manera que de cop i volta el 1992, aquests tres mil milions de persones es posaran davant d'una pantalla de televisió i veuran textos en francès, anglès, espanyol i ... quina llengua és aquesta? La pregunta tindrà una resposta, que és el català. O sigui que d'aquests tres mil milions potser n'hi haurà cinquanta que saben què és el català, però els altres 2.950 no ho sabran. No és que no sàpiguen el català. És que no saben ni tan sols que la nostra llengua existeix. A la Índia o fins i tot a Amèrica o allà on sigui. Els

jocs seran una mena de carta de presentació del fet català.

D'altra banda hi ha les olimpíades culturals. Això és un altra tema. No són els jocs. Els jocs duren quinze dies. L'Olimpíada són quatre anys, de la de Seül a la de Barcelona, del 1988 al 1992. I aquí nosaltres cada any farem un gran festival, que un any serà de teatre i arts escèniques, un altre any sobre l'esport i la cultura, un altre any un altre tema que ara no recordo, y un altre sobre el futur: les noves tecnologies, etc. Aquí nosaltres ens hi abocarem com a ciutat, com a país i com a cultura. Això estarà fora del marc dels jocs esportius en sí, però serà una gran olimpíada cultural que permetrà que se'ns conegui com a ciutat i com a cultura.

BUTLLETÍ - Per últim, una pregunta molt diferent: No és una nota molt negativa per l'alcalde de Barcelona que els diaris diguin que la seva ciutat és el centre del tràfic de drogues d'Europa?

PASQUAL MARAGALL - Bé, jo això no ho llegit mai tan fort com ho diu vostè.

BUTLLETÍ - Ho he llegit a l'"Avui".

PASQUAL MARAGALL - No és veritat. No és cert. En absolut! El que passa és que totes les ciutats importants, les costaneres una mica més, tenen avui en dia, desgraciament, una incidència important d'aquest problema. Molt important. És un problema sobre el qual la humanitat encara no hi ha trobat solució. No solament a Barcelona. Tampoc a Espanya, ni a Amèrica ni enlloc. I que requereix molts de recursos per fer-hi front, molts. I que de vegades sembla que tampoc no serveixin. La seva utilitat és relativament minsa. Però s'han de fer esforços, perquè estem cercant solucions a les palpen-tes, com la resta de la humanitat.

Nosaltres estem col.laborant amb l'autoritat contra la droga de la O.N.U., que està a Viena. La dirigeix un italià, el Signore di Genaro, amb el qual hi he tingut varis contactes i hem creat una organització de seminaris en les ciutats més afectades de la Mediterrània per mirar de tenir actituds comunes. Hi ha Nàpols, Roma, Marsella, Gènova, València i Màlaga. Perquè normalment les polítiques antidroga es porten a nivell d'Estat i és com s'han de portar, per lluitar contra el tràfic, el narcotràfic, un tema molt complicat. Però nosaltres el que tractem de fer, és que també al final d'aquesta cadena dramàtica - el nivell del consum, dels serveis socials d'assistència - hi hagi una col.laboració de ciutats, per mirar d'ajudar-nos mutuament, perquè això es viu dramàticament a nivell de ciutat. Ara bé, no és cert que Barcelona sigui el centre europeu.

BUTLLETÍ - Però, almenys és cert que a Barcelona es pot comprar droga quasi obertament. Això és impossible a Estocolm.

PASQUAL MARAGALL - Però també es pot fer a Amsterdam i a moltes altres ciutats. Estocolm no ho conec.

BUTLLETÍ - Això de combatre la droga de qui depèn, de l'Ajuntament, o be només de la policia, o bé de qui?

PASQUAL MARAGALL - Depèn de tothom. Tothom hi té competències en aquesta qüestió. A diversos nivells. L'aspecte de la compra, evidentment, és de la policia, però en el capítol de la reinserció, és tal vegada la Generalitat o la Diputació. En l'aspecte de l'existència de llits hospitalaris no sé de qui és la responsabilitat, però l'Ajuntament hi ha treballat. L'Hospital del Mar ja ha pres unes primeres mesures. Aquest és un tema molt delicat, molt complicat...

RETALLS

Diari "Dagens Nyheter", 11 febrer 1987

Till grund för prosadikterna ligger en omfattande "Diari 1918" (Dagbok 1918), som gett stoff till ett halvt dussin böcker. Hans främsta verk på vers är sonettsamlingen "Sol, i de dol" (Ensam, och lidande), som slog en bro från republiken till efterkrigstiden och som knyter an till medeltida traditioner, och den hermetiska, på fri vers skrivna "Les irreals omegues" (De överkliga omegerna).

J V Foix fasta punkt i tillvaron var det inåt landet högt belägna Sarrià, tidigare ett samhälle för sig, men på 1920-talet inkorporerat med Barcelona. Där föddes och bodde han hela sitt liv och kommer nu att vila på dess kyrkogård. En vacker majdag i fjol tillbringade jag en eftermiddag hemma hos skaiden (och presenterade honom i DN 1/7 1986).

Där var det som vanligt liv och rörelse, precis som Foix önskade. Hans hem fungerade som en samlingspunkt för en hel rad generationer av poeter, där det unga inslaget var påfallande. Foix jämnrånga vänner dog efter hand undan. En av dem som levde längst och stod honom närmast var Joan Miró.

Under de sista åren försämrades synen för den annars mycket friske Foix. Några av hans vänner kom flera dagar i veckan och högläste böcker för honom. "Nu, när jag ser sämre, pratar jag i stället tre gånger så mycket", sa Foix till mig och skrattade. En av de sista böcker man läste för honom var Ian Gibsons stora biografi över Federico Garcia Lorca, en av hans ungdomsvänner.

Det var under en lunch tillsammans med goda vänner hemma i bostaden som Foix hjärta plötsligt stannade.

Nyheten om Foix död har tagit Barcelona med överraskning. Alla trodde att han skulle bli hundra. Den katalansspråkiga dagstidningen Avui ägnar sin ledare och sju helsidor åt denne avhållne och helt chosiefrie nationalskald.

En av Foix gamla vänner som lyckats överleva honom är Salvador Dalí. När han fick dödsbudet blev han först tyst. Sedan sa han: "Jag höll mycket av honom. Han var den bästa katalanske författaren."

KJELLA JOHANSSON

Forskare i poesi död

J V FOIX, den katalansspråkiga litteraturens grand old man, har gått bort. Han hade just fyllt 84. Foix var verksam under nästan hela 1900-talet, som författare och journalist och - i egenskap av redaktör för ett antal tidskrifter - som en oförtröttlig introduktör av andras verk inom konst och litteratur. Dessutom övertog han en konfektyrfirma, Foix de Sarrià, som i fjol firade 100-årsjubileum.

Foix var en av de katalanska futuristerna på 10-talet (men aktade sig för att svälja rörelsens politiska budskap), och ännu långt fram på 80-talet kunde det hända att han framträdde på någon av Barcelonas postmodernistiska barer. Den långa tiden däremellan upprättade han ett

fruktbart förhållande till en rad avantgardistiska strömningar, särskilt surrealismen, som han sedan omformade med sin egen personlighet. Samtidigt var han präglad av den klassiska litteraturen, både den medeltida katalanska och den från antikens Grekland och Rom.

Hellre än poet kallade sig Foix "forskare i poesi". Att för egen del göra litterär karriär intresserade honom föga. Han tog god tid på sig att publicera sina dikter. Det är kanske därför som man norr om Alperna fortfarande inte upptäckt att denne Medelhavsskald är en av 1900-talets intressantaste poeter i Europa.

Foix poesi är till ungefär lika delar skriven på prosa och vers.

I Katalonien sjunger vi den nya sången än

Maria del Mar Bonet är en katalansk sångerska, uppvuxen i en folkmusiktradition som hållits levande genom årtusenden.

Hon är en av de artister som under Francoregimens förtryck förde katalanernas och det katalanska språkets kamp med sånger, tonsatta dikter. La Nova Cançó, den nya sången, kallades fenomenet. Dess födelseår brukar anges till 1961.

Nu är det katalanska språket tillåtet. Den Andra katalanska språkkongressen hölls i fjol. Maria del Mar Bonet sjöng för mellan 60 000 och 70 000 åhörare. Man varken skivbolag eller politiker visar det minsta intresse för att den katalanska sången hålls levande, berättar Maria del Mar Bonet för Kjell A Johansson i en intervju.

MIQUEL COSTA I LLOBERA heter en katalansk poet från Mallorca som levde mellan 1854 och 1932. Han hade ibland en dragning till det alltför storvulna, men skrev också några mer jordnära dikter av en omedelbar och intagande skönhet. En av dem är en lovsång till ett träd, "El Pi de Formentor", "Pinjen i Formentor".

Costa i Llobera var samtida med arkitekten Antoni Gaudi. Jag vet inte om de var personligen bekanta med varandra, men jag har inte kunnat låta bli att leka med tanken att de varit närvarande vid ett framförande av "El Pi de Formentor" som jag för en tid sedan var med om. De skulle inte ha trott sina ögon eller öron.

Det var mitt i det moderna Barcelona, framåt midnatt. På en estrad uppförd bredvid två av de väldiga tornen i Gaudis efter drygt hundra år nu halvårdiga kyrka La Sagrada Familia sjöng Maria del Mar Bonet med sin starka, varma, intensiva röst en egen tonsättning av "El Pi de Formentor".

"Den nya sången"

Mellan 60 000 och 70 000 entusiastiska åhörare hade samlats på torget framför kyrkan och på angränsande gator, där de via stora bildskärmar och högtalare kunde följa konserten. Den började vid tiotiden på kvällen och höll på till över ett och direktändades i den katalansspråkiga televisionen. Med en dikt till ett träd av 1800-talspoeten Miquel Costa i Llobera överröstade Maria del Mar Bonet fullständigt den larmande storstadstrafiken.

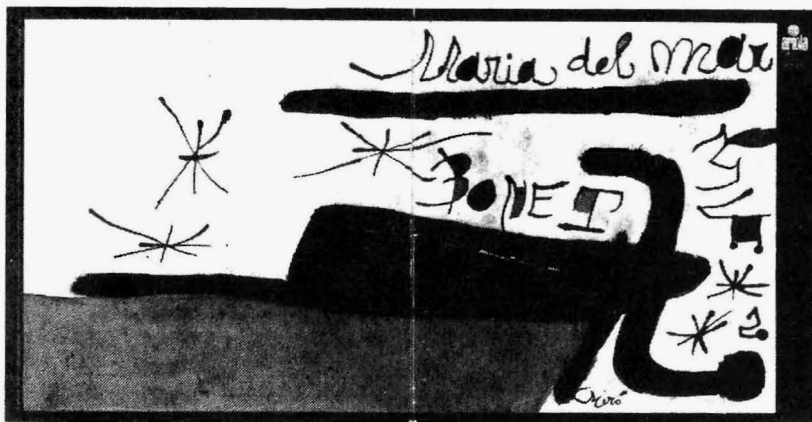
Evenemanget var ett av inslagen i den Andra katalanska språkkongressen. (Den första hölls för 80 år sedan, 1906). Därmed presenterade man det mest genuina och originella uttrycket för katalanernas kamp för sitt språk och sin kultur under Francoregimens förtryck, nämligen "La Nova Cançó", "Den Nya Sången", ofta rätt och slätt kallad "La Cançó", som nyligen firat 25-årsjubileum.

Vid konserten framför La Sagrada Familia medverkade förutom Maria del Mar Bonet också den valencianske skådespelaren

och sångaren Ovidi Montllor, som i sitt ganska sofistikerade framförande påminner en del om Yves Montand, och Lluís Llach, som har efterträtt 60-talets och 70-talets Raimon som den mest populära företrädaren för "La Nova Cançó".

Maria del Mar Bonet

En av Maria del Mar Bonets mest berömda skivor hade aldrig kommit ut om inte Joan Miró erbjudit sig göra omslaget.

Av dessa sångare har jag dock alltid betraktat Maria del Mar Bonet som den konstnärligt mest fullgångna. Hon är den som har de djupaste rötterna i den uråldriga folkliga traditionen. Under cirka tjugo av de tjugofem år "La Canço" existerat har hon varit offentligt verksam.

Fleralet av sångarna — och det gäller i hög grad Maria del Mar Bonet — framför egna texter och kompositioner. De är vad vi i Sverige ibland kallar "sångpoeter". "Cantautor" är ett motsvarande ord på katalanska. Men det är också vanligt att man tonsätter andra poeter, samtida och från de förlutna. På det finns det talrika exempel i Maria del Mar Bonets skivproduktion, och hon sätter en ära i att alltid ha åtminstone någon katalansk poet med på sina konsertprogram.

Detta att framföra poesi sjungande är dock ingenting nytt, utan ett återupplagande av en mycket gammal tradition, som Maria del Mar Bonet själv påpekar när jag senare träffar henne:

Medeltida dikt

— Den första poesin här, trubadurernas dikt under medeltiden, skapades alltid för att sjungas. Och man skrev på vers inte bara för att man ville rimma utan för att den skulle passa för en röst.

— Nu har poesin förvandlats till något som finns i slutna böcker. Det är synd. Jag menar att den borde finnas överallt. Det är

ungefär den uppfattning arberna hade om poesin. De skrev den på husväggarna.

Den 19 december 1961 brukar anges som födelsedatum för "La Nova Canço". Halv elva på kvällen gavs i Barcelona, i en ganska liten och överfull lokal på nr 45 av gatan Porvenir — vilket betyder "framtid" — en konsert under rubriken "Poesia de la Nova Canço".

De medverkande sjöng egna sånger, översättningar av Georges Brassens och tonsatta dikter av den av futurismen påverkade katalanske poeten Johan Salvat-Papasseit, död 1924 vid 30 års ålder. Framför allt sjöng de på katalanska, detta av Francoregimen förföljda språk.

Denna rörelse spred sig snabbt och nya artister strömmade till. 1963 fick Raimon en uppmärksam frångång vid en internationell festival med en sång som hade den i diktaturens Spanien suggestiva titeln "Se'n va anar", "Han kommer att ge sig iväg".

Det startades skivbolag som specialiserade sig på de nya populära sångarna, först Edigsa (som gav ut Raimon) och senare Concèntric (som knöt Maria del Mar Bonet till sig). Man arbetade målmedvetet på att successivt vidga möjligheterna att uttrycka sig på katalanska.

Tack vare Raimon fick den stränge, sparsmakade poeten Salvador Espriu en genomslagskraft, särskilt bland de unga, som hade varit otänkbart om han enbart haft det tryckta ordet att lita till.

En del av sina egna sånger med en genomslagskraft och handfast symbolik, som "Diguem no" (Låt oss säga nej) eller "La Nit" (Natten), behövde Raimon knappast själv framföra på sina konserter. Publikerna sjöng dem åt honom! Det blev rena revolutionsstämningarna.

Katalanskan fri

Men Franco satt kvar och de spanska myndigheterna gjorde vad de kunde för att dämpa de katalanska sångarnas popularitet. Raimon utestängdes till exempel från radion och televisionen. Först efter Francos död kom den verkliga friheten att uttrycka sig på katalanska.

Nu, när katalanskan är så mycket mer närvarande överallt än för tio, tolv år sedan, i undervisning, kultur, massmedier, politik och näringsliv, nu, när man har egen autonom regering, katalanskspråkig TV-kanal som folk i Barcelona tittar mer på än på den spanska televisionen, när gator och annat skyltats om till katalanska, borde det väl vara gyllene tider för "La Nova Canço"?

Av konserten utanför La Sagrada Família under den katalanska språkkongressen kan man få intrycket att den är vid utomordentligt god vigör. Av mitt samtal med Maria del Mar Bonet och av vad som i år skrivits i ämnet (tex i den katalanskspråkiga dagstidningen *Avui* eller i nr 18 av *Revista Musical Catalana*) har jag fått en annan och mycket mörkare bild.

— Vi är några stycken som fortfarande kämpar, säger Maria del Mar Bonet och låter nästan som om hon vore den sista i sin art.

Mycket har förändrats sedan hon började. Maria del Mar Bonet växte upp i Palma de Mallorca men var ofta hos släktingar på landsbygden, där det fanns en uråldrig och mycket rik folkmusiktradition med inflytande från hela Medelhavsområdet.

Denna miljö blev grunden för Maria del Mar Bonets egen sångkonst. Samtidigt hade hon två särpräglade latinamerikanska sångare som förebilder: argentineraren Atahualpa Yupanqui och chilienkan Violetta Parra.

Nu, några decennier senare, är denna genom årtusenden levande tradition ute i Mallorcas byar praktiskt taget utdöd. För arbetade man till sina egna gamla sånger, nu arbetar man till motorbuller. Eller också sätter man på radion och serveras den smörja som sänds där. Nordamerika nerna har en enorm förmåga att sprida sin dåliga musik, säger Maria del Mar Bonet.

De lokala skivbolagen Edigsa och Concèntric har för länge sedan gått i konkurs. Nu är det de multinationella jättarna som regerar. Samma politiker som under Francodiktaturen använde de katalanska folksångerna för sina egna syften är nu helt ointresserade av "La Nova Canço", utom när det gäller att visa upp den vid festliga tillfällen. Också artisterna utnyttjades naturligtvis i växlande grad situationen under fascisttiden.

— Vi deltog alla, säger Maria del Mar Bonet. Jag har ingenting att invända mot de åren. De var givande i många avseenden. Vi höll samman på ett annat sätt. Nu finns det så många nyanser och missförstånd att det är svårt att skapa en enad vänster i detta land.

— Jag ser "La Canço" som en ny gren av vår kultur, för den har alltid använt poeterna och försökt skapa en musik som hör hemma här. Jag menar inte att "La Canço" är en traditionell företeelse; det är den inte tillräckligt gammal för, men den är en kulturell uttrycksform som har fötts här. Den är utsatt för många faror och riskerar till och med utrotning.

Ingen bryr sig

— De multinationella skivbolagen är inte ett dugg intresserade av katalanskan. De nya artisterna är nästan tvingade till att sjunga på ett annat språk just nu. Den katalanska regeringen gör ingenting för att undvika denna ekologiska katastrof inom kulturen.

— Lluís Llach och jag har haft ett långt samtal med den autonoma katalanska regeringens president. Men politikerna har aldrig lyssnat på oss. De är bara intresserade av röstfiske och av att skaffa sig positioner.

— När det gäller kultur kan de tänka sig att satsa på internationella personligheter, som operasångerskan Montserrat Caballé eller målaren Antoni Tàpies. Men

att det i Katalonien skall finnas en livskraftig kultur med djupa rötter, det intresserar sig vår autonoma regering inte det minsta för.

— Det är likadant med politiker över hela skalan från högern till socialisterna och kommunisterna. Ingen bryr sig om vad vi gör. Ingen! Det är särskilt skamligt när det gäller vänstern, för de utnyttjade först en sak när det passade dem och nu gör de ingenting för att den skall få en stark tradition att leva vidare på.

Det är häpnadsväckande att man kan ignorera ett sådant kulturarv. Ser man till Maria del Mar Bonet, bara en av de många sångarna, har hon, förutom alla framträdanden i stora och små sammanhang under åren, en både homogen och rikt varierad skivproduktion bakom sig, först utgiven på Concentric och sedan på Ariola. Den hålls sammans av en sak: allt är sjungit på katalanska.

Det är folkvisor som hon upptecknat, sånger som hon skrivit både text och musik till, eller bara texten eller musiken, katalanska poeter som hon tonsatt, medeltida provensalsk trubadurdiktning som varsamt överförs till moderniserad katalanska. Man finner också sånger som hon eller någon annan översatt från andra språk och kulturer.

Södergrandikt

Hösten 1978 hörde jag Maria del Mar Bonet sjunga på en stor utomhuskonsert på Plaça del Rei i Barcelonas medeltidskvarter.

På programmet hade hon då ett diktmontage av Edith Södergran som slutar med de bekanta raderna: "Du sökte en kvinna/ och fann en själ—/du är besviken". Jag frågar henne var hon gjort detta fynd.

Hon berättar att hennes far som är journalist och författare fått en antologi svensk poesi i spansk översättning utgiven på Puerto Rico, att hon i denna fäst sig vid Edith Södergran och gjort en tolkning på katalanska.

En av Maria del Mar Bonets mest berömda skivor — den är från 1974 — innehåller hennes tonsättningar av den barockinfluerade poeten Bartomeu Rosselló-Pòrcel (1913—1938) från Mallorca. Den var hennes skivbolag inte intresserat av, och den hade aldrig kommit ut om inte Joan Miró, denne blyge och färdige målare som katalaner talar om med sådan värme, alldeles självmant erbjudit sig att göra omslaget.

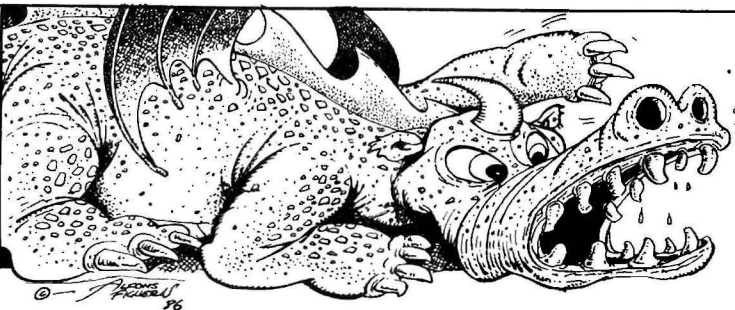
— Vid det jillfallet räddade Miró mig som artist, säger Maria del Mar Bonet.

Yngre kolleger till henne har ingen Miró som rycker ut, bara en hårt likriktad, multinationell och kapitalistisk värld. Katalaner klagar ofta och med all rätt över hur lite deras rika kultur uppmärksammas av omvärlden. Det är då oförståeligt hur de kan ignorera det mest genuint katalanska kulturfenomen som uppstått under det senaste halvsekl.

Men ännu lever "La Nova Canço". Det gav konserten vid La Sagrada Família besked om.

KJELLA JOHANSSON

Diari "Dagens Nyheter", 19 gener 1987

L'ACADEMIA DE LA CUINA I EL VI DE MALLORCA I EL SEU PRESIDENT GUILLEM PUERTO

Del diari "Baleares", de Ciutat de Mallorca (2 de gener de 1987) recullim i traduem aquesta notícia que llegim a la columna "Tertulia de la Plaza Mayor" que firma Pablo Llull:

"L'Acadèmia de la Cuina i el Vi de Mallorca ha celebrat la seva reunió ordinària mensual, coincidint amb el final de l'any i comptant amb la presència del seu president Guillem Puerto, que fa quatre mesos que està desterrat a Estocolm per la seva pròpia voluntat."

En realitat la presencia a Suècia d'En Guillem Puerto es deu a que ha estat designat pel Ministeri corresponent, Director de l'Oficina Espanyola de Turisme*), a Estocolm.

El Guillem Puerto va néixer a Manacor (Mallorca) l'any 1941, és advocat i Tècnic d'Administració de l'Estat i ha estat professor als Estats Units (Portland State University) i a la Universitat de Madrid. A més és un excel·lent poeta, molt modern de pensament i de forma, i al mateix temps molt nostre. El seu llibre de poemes es titula "L'espaiós espai del temps", del qual ens plau reproduir, amb el seu permís, el segon d'ells, a la secció de Poesia d'aquest butlletí.

La nostra Associació, "Les Quatre Barres", de la qual en sóc el president honorari, es plau en donar la benvinguda a Suècia a Guillem Puerto i li desitja molts èxits en el seu càrrec.

ERNEST DETHOREY

*) En suec Spanska Ambassadens Informationsavdelning